

Åldersrelaterade förändringar i gula fläcken (AMD)

Vad är åldersförändringar i gula fläcken (AMD)?

AMD är en sjukdom i gula fläcken (makula), den mest centrala delen av näthinnan. Näthinnan är en ljuskänslig vävnad i bakre delen av ögat som fungerar nästan på samma sätt som filmen i en kamera.

Gula fläcken är den del av näthinnan som ansvarar för synskärpan och förmågan att se detaljer. Gula fläcken gör det möjligt för oss att läsa, känna igen ansikten, köra bil och utföra olika aktiviteter som kräver god synförmåga.

I den tidiga fasen av sjukdomen bildas små ansamlingar med avfallsprodukter under näthinnan. De ses av ögonläkaren som små gula prickar och de kallas för drusen. Drusen kan endast upptäckas av din ögonläkare vid en ögonundersökning.

Då din ögonläkare undersöker ditt öga genom att först utvidga pupillen, kan hon/han se eventuella drusen i ögats bakre del. En av tre personer över 75 år har sådana prickar i ögonen. I detta stadium kan du mycket väl ha normal syn.

Synförsämring hör till senare stadier av sjukdomen. Svår synnedsättning drabbar endast en liten del av alla dem som har sjukdomen i någon form.

Det finns två typer av AMD – torr och våt

Torr AMD

Omkring 85–90% av de personer som drabbas av AMD har den torra formen. Den utvecklas i regel under flera år genom anhopning av drusen i gula fläcken. Syncellerna påverkas så småningom och gula fläcken blir skadad och tappar till viss del sin funktion.

Personer med torr makuladegeneration upplever ofta blindade fläckar i synfältet. Exempelvis kan en del av bokstäverna i en text försvinna när man läser.

Våt AMD

Den våta formen motsvarar cirka 10–15% av samtliga fall av AMD. Våt AMD utvecklas oftast snabbt – inom loppet av veckor eller månader. Vid våt AMD bildas nya, tunna blodkärl under gula fläcken. Dessa blodkärl läcker vätska och blod under näthinnan, vilket leder till att den centrala synen försämras. Det betyder att den centrala synskärpan tar skada medan den perifera, så kallade orienteringssynen i stort sett är opåverkad.

Av dem som drabbas av svår synnedsättning på grund av åldersrelaterade förändringar i gula fläcken, har majoriteten den våta formen av sjukdomen. Orsaken till torr och våt AMD är okänd men i båda fallen drabbar sjukdomen det centrala synfältet. Våt AMD kan behandlas förutsatt att behandlingen sätts in i tid.

Behandlingen kan stabilisera synen och i många fall förbättra synen genom att stoppa eller bromsa upp förloppet. I många fall kan man förvänta sig att den synnedsättning som redan uppkommit blir delvis eller ibland t.o.m. helt återställd – därför är det oerhört viktigt att våt AMD diagnostiseras och behandlas så snabbt

som möjligt.

Hur vet jag om jag har våt AMD?

Vid våt AMD kan första tecknet på sjukdomen vara en underlig eller onormal synupplevelse. Raka linjer ses som krokiga (så kallat "krokseende"), föremål kan uppfattas som missformade och bokstäver kan falla bort ur texter. Allt detta kan vara tecken på åldersförändringar i gula fläcken och beror inte på, som många först tror, fel på glasögonen, ens tankar eller hjärna.

Andra tecken kan vara att synen blir suddig mitt i synfältet, att färgerna blir blekare eller att man ser små grå fläckar mitt i synfältet som inte vill försvinna. Det är viktigt att du beskriver alla dina ögonbesvär och när i tiden de uppstått för din ögonläkare eftersom det gör det lättare att snabbt ställa rätt diagnos. Krokseendet är en särskilt viktig varningssignal på att man kan ha drabbats av den våta formen av AMD. Uppstår krokseende plötsligt, eller andra symtom som beskrivits ovan, uppmanas du att söka hjälp hos din ögonläkare.

Boka tid för synundersökning – och dra inte ut på tiden! Tidig diagnos och behandling hjälper dig att bevara din syn. Ögonläkaren kan också besvara eventuella frågor som du har.

Vad kan jag göra själv?

Det enklaste sättet att kontrollera din syn är att hålla för ett öga i taget och se på raka föremål i din omgivning, till exempel kaklet i badrummet, korsord eller flaggstänger.

Om du upplever att de raka linjerna ser krokiga ut är det ett tecken på en förändring i din syn. Om du upptäcker tecken på att din syn försämras bör ditt öga undersökas på nytt.

Behandling av AMD

Den våta formen av AMD kan i vissa fall behandlas och de senaste åren har behandlingsmöjligheterna ökat. En lyckad behandling kan stabilisera synen och ibland till och med förbättra den. Sannolikheten för ett lyckat behandlingsresultat är större ju snabbare man påbörjar behandling.

I dag finns flera olika behandlingsalternativ för våt AMD. Den nyaste och mest använda behandlingen är läkemedel mot kärlnybildning s.k. anti-VEGF. Dessa läkemedel hämmar kärltillväxt och ges som en injektion i ögat. Det finns fyra läkemedel som fungerar på det sättet och som används men endast tre är godkända att användas i ögat.

Ett annat äldre behandlingsalternativ är fotodynamisk terapi (som innebär att man sprutar ett speciellt ljuskänsligt ämne i armen och därefter belyser gula fläcken med ett speciellt mycket svagt laserljus varvid de onormala kärlen i gula fläcken stängs). Ögonläkaren bedömer vilken form av behandling som är mest lämplig utifrån sjukdomens art och svårighetsgrad.

*Uppdaterat 2022-03-14
SE2203101105*

Source URL: <https://www.novartis.com/se-se/aldersrelaterade-forandringar-i-gula-flacken-amd>

List of links present in page

- <https://www.novartis.com/se-se/se-se/aldersrelaterade-forandringar-i-gula-flacken-amd>